

SUOSITUS KIELILAIN SOVELTAMISESTA YMPÄRISTÖNSUOJELULAIN JA VESILAIN MUKAISISSA ASIOISSA SEKÄ YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINNISSA

Voimassa

1.1.2008 alkaen toistaiseksi

Jakelu

Ympäristöministeriö ja sen hallinnonalaan kuuluvat virastot

1	JOHDANTO	2
1.1	SUOSITUKSEN SOVELTAMISALA	2
1.2	VALTION VIRANOMAISTEN KIELELLINEN ASEMA	2
1.3	OIKEUS KÄYTTÄÄ VALTION VIRANOMAISISSA SUOMEA TAI RUOTSIA	2
2	YMPÄRISTÖNSUOJELULAIN JA VESILAIN MUKAISTEN ASIOIDEN KÄSITTELY YMPÄRISTÖVIRANOMAISISSA	3
2.1	ASIAN VIREILLE SAATTAMINEN	3
2.2	LUPAHAKEMUKSESTA KUULUTTAMINEN	3
2.2.1	Kuulutusten kielet	3
2.2.2	Lehti-ilmoitukset	3
2.2.3	Asianosaisille lähetettävä tieto kuulutuksesta	4
2.3	ASIAN KÄSITTELYKIELI	4
2.3.1	Yksikieliset viranomaiset	4
2.3.2	Kaksikieliset viranomaiset	4
2.3.3	Esimerkkejä käsittelykielen määräytymisestä kaksikielisissä viranomaisissa	5
2.4	ASIANOSAISTEN TODISTEELLINEN KUULEMINEN	6
2.5	VIRANOMAISTEN LAUSUNNOT	6
2.6	PÄÄTÖS	6
2.6.1	Päätöksen kieli	6
2.6.2	Julkipano, kuulutus päätöksen antamisesta sekä lehti-ilmoitus	6
2.7	ASIAKIRJOJEN KÄÄNTÄMINEN	7
2.7.1	Valmisteluun ja asian vireille saattamiseen liittyvät asiakirjat	7
2.7.2	Päätös ja sen kääntäminen	7
3	YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTI	8
3.1	LAKI YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELYSTÄ	8
3.1.1	Päätös arviointimenettelyn soveltamisesta	8
3.1.2	Arviointiohjelman ja arviointiselostuksen kieli	8
3.1.3	Arviointiohjelmasta ja arviointiselostuksesta tiedottaminen	8
3.1.4	Asiakirjojen kääntäminen	9
3.1.5	Yhteysviranomaisen lausunnot	9
3.1.6	Käännöskustannukset valtioiden rajat ylittävässä vaikutusten arviointimenettelyissä	9
3.2	LAKI VIRANOMAISTEN SUUNNITELMIEN JA OHJELMIEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINNISTA	10
3.2.1	Ympäristöselostuksen valmistelu sekä siitä tiedottaminen	10
3.2.2	Suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksesta sekä ympäristöselostuksesta kuuleminen	10
3.2.3	Suunnitelman tai ohjelman hyväksyminen ja päätöksestä tiedottaminen	11
3.2.4	Kääntämisestä vastuussa olevat viranomaiset	11

1 Johdanto

Kielilain (423/2003) tarkoituksena on turvata perustuslaissa säädetty jokaisen oikeus käyttää tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia. Kielilain 36 §:n 2 momentin mukaan oikeusministeriö seuraa lain täytäntöönpanoa ja soveltamista sekä antaa suosituksia kansalliskieliä koskevaan lainsäädäntöön liittyvissä kysymyksissä.

1.1 Suosituksen soveltamisala

Tämän suosituksen toisessa jaksossa käsitellään kielilain soveltamista ympäristönsuojelulain (86/2000) sekä vesilain (264/1961) mukaisissa asioissa. Suosituksen kolmannessa jaksossa käsitellään kielilain soveltamista ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) ja viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (200/2005) mukaisissa ympäristövaikutusten arviointimenettelyissä. Tämä suositus koskee asioiden käsittelyä suomen ja ruotsin kielellä *valtion ympäristöhallinnossa* alueellisissa ympäristökeskuksissa sekä alueellisissa ympäristölupavirastoissa. Oikeudesta käyttää saamen kieltä säädetään saamen kielilaissa (1086/2003).

1.2 Valtion viranomaisten kielellinen asema

Viranomaisten kielellinen asema määräytyy kielilain 6 §:n mukaan. Kielellinen asema perustuu virka-alueen kieleen. *Yksikielisiä* ovat valtion ympäristöviranomaiset, joiden virka-alueeseen kuuluu ainoastaan samankielisiä yksikielisiä kuntia. *Kaksikielisiä* ovat valtion ympäristöviranomaiset, joiden virka-alueeseen kuuluu sekä suomen- että ruotsinkielisiä kuntia tai kaksikielisiä kuntia. Valtioneuvoston asetuksessa virka- ja itsehallintoalueiden kielellisestä jaotuksesta vuosina 2003–2012 (1174/2002) säädetään yksikielisistä suomen- tai ruotsinkielisistä kunnista sekä kaksikielisistä kunnista ja näiden kuntien enemmistön kielestä.

1.3 Oikeus käyttää valtion viranomaisissa suomea tai ruotsia

Kielilain 10 §:n mukaan *luonnollisilla henkilöillä* on valtion viranomaisessa asioidessaan oikeus käyttää valintansa mukaan suomea tai ruotsia. Tämä oikeus on riippumaton esimerkiksi viranomaisen kielellisestä asemasta, henkilön äidinkielestä tai henkilön kotikunnan kielestä.

Kielilain 11 §:n mukaan *oikeushenkilöillä*, kuten yksityisillä yhtiöillä ja laitoksilla, on oikeus käyttää viranomaisessa asioidessaan pöytäkirjakieltään, joko suomea tai ruotsia. Oikeushenkilöihin on sovellettava soveltuvien osin luonnollisten henkilöiden kielellisistä oikeuksista annettuja säännöksiä. Kaksikielisen oikeushenkilön on kuitenkin viranomaisessa käsiteltävässä asiassa vastattava sillä kielellä, jolla asia on pantu vireille.

2 Ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten asioiden käsittely ympäristöviranomaisissa

2.1 Asian vireille saattaminen

Ympäristönsuojelulain ja vesilain mukainen asia voidaan saattaa kielilain 10 §:n mukaan vireille alueellisessa ympäristökeskuksessa tai ympäristölupavirastossa joko suomeksi tai ruotsiksi viranomaisen kielellisestä asemasta riippumatta. Hakemukseen voi sisältyä asiakirjoja, jotka ovat toisella kielellä kuin hakemus. Jollei esimerkiksi ympäristön tilaa koskevia selvityksiä ole saatavilla molemmilla kielillä, voi hakemus olla tehty toisella kielellä kuin liiteasiakirjat.

2.2 Lupahakemuksesta kuuluttaminen

2.2.1 Kuulutusten kielet

Lupaviranomaisen on tiedotettava lupahakemuksesta kuuluttamalla siitä vähintään 30 päivän ajan asianomaisten kuntien ilmoitustauluilla siten kuin julkisista kuulutuksista annetussa laissa (34/1925) säädetään. Alueellisen ympäristökeskuksen ja ympäristölupaviraston tulee kuuluttaa asiasta myös omalla ilmoitustaulullaan.

Kielilain 32 §:n 1 momentin mukaisesti on valtion viranomaisten käytettävä yleisölle suunnatussa tiedottamisessa *kaksikielisessä kunnassa* sekä suomen että ruotsin kieltä. Kielilain 32 §:n 2 momentin mukaan *kaksikielisen viranomaisen* ilmoitukset, kuulutukset ja julkipanot sekä muut yleisölle annettavat tiedotteet tulee antaa suomen ja ruotsin kielellä.

Säännöksellä tarkoitetaan sellaista tiedottamista, jonka viranomainen kohdistaa *koko virka-alueelleen*. Ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisissa asioissa ympäristövaikutukset kohdistuvat kuitenkin rajatulle maantieteelliselle alueelle. Kuulutus voidaan julkaista *vaikutusalueen* kunnan tai kuntien kielellä. Jos ympäristöluvan kohteena olevan toiminnan vaikutukset ulottuvat kaksikielisille tai sekä suomen- että ruotsinkielisille alueille, on ympäristöviranomaisten kuulutukset tehtävä molemmilla kielillä ja jos ympäristöluvan kohteena olevan toiminnan vaikutukset ulottuvat ainoastaan samankielisten kuntien alueelle, voidaan kuulutukset tehdä kunnan kielellä.

2.2.2 Lehti-ilmoitukset

Lupahakemuksesta koskevasta kuulutuksesta tiedotetaan ympäristönsuojelulain mukaan ainakin yhdeksä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai ilmoittaminen on muutoin ilmeisen tarpeetonta.

Lehti-ilmoitukset julkaistaan samoilla kielillä kuin kuulutus. Ilmoitus julkaistaan molemmilla kielillä, jolleivät lupahakemuksen kohteena olevan toiminnan vaikutukset rajautu ainoastaan yksikieliselle alueelle.

Viranomaisen on valittava tiedottamiseen sopivat lehdet. Tiedottamiseen käytetään alueella leviävää lehteä, esimerkiksi paikallislehteä. Kaksikielisistä kuulutuksista ilmoitus julkaistaan paikkakunnalla ilmestyvissä suomen- ja ruotsinkielisissä lehdissä. Jos kaksikielisellä paikkakunnalla ei ilmesty

suomen- tai ruotsinkielistä lehteä, viranomaisen on tiedottamiseen tällä kielellä käytettävä esimerkiksi alueella yleisesti leviävää maakunnallista tai valtakunnallista lehteä.

2.2.3 Asianosaisille lähetettävä tieto kuulutuksesta

Asianosaisille lähetetään ympäristösuojelulain mukaan *ilmoitus asian vireilläolosta*. Kaksikielisen viranomaisen ilmoituksessa on kielilain 19 §:n 3 momentin mukaisesti käytettävä vastaanottajan kieltä, jos se on tiedossa tai kohtuudella selvitettävissä. Vaihtoehtoisesti ilmoittamisessa voidaan aina käyttää molempia kieliä. Viranomaisen on näin ollen joko selvitettävä kumpaa kieltä asianosaiset käyttävät tai käytettävä ilmoituksissa molempia kieliä. Kielilain tavoitteena on 2 §:n 2 momentin mukaan muun muassa se, että jokaisen oikeus hyvään hallintoon taataan kielestä riippumatta ja että yksilön kielelliset oikeudet toteutetaan ilman, että niihin tarvitsee erikseen vedota.

Yksikieliset viranomaiset voivat lähettää tiedon kuulutuksesta omalla kielellään.

Kuulutuksissa ja ilmoituksissa on suositeltavaa mainita asianosaisten oikeudesta käyttää kielilain 10 §:n mukaan omaa kieltään, suomea tai ruotsia.

2.3 Asian käsittelykieli

Hallintoasian käsittelykieli määräytyy kielilain 12 §:n mukaan. Asiassa on aina vain yksi käsittelykieli, joko suomi tai ruotsi.

2.3.1 Yksikieliset viranomaiset

Yksikielisessä viranomaisessa käsittelykieli on kielilain 12 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen kieli, jollei viranomaisen asianosaisten oikeutta ja etua silmällä pitäen päätä toisen kielen käyttämisestä. Asianosaisten oikeutta ja etua silmällä pitäen toisen kielen käyttäminen käsittelykielenä on usein perusteltua esimerkiksi silloin, kun asianosaiset käyttävät toista kuin viranomaisen kieltä.

2.3.2 Kaksikieliset viranomaiset

Kaksikielisessä viranomaisessa asian käsittelykieli määräytyy kielilain 12 §:n mukaan seuraavasti:

- (1) Jos asianosaiset ovat samankielisiä, on kaksikielisessä viranomaisessa asian käsittelykielenä asianosaisten kieli
- (2) Jos asianosaiset ovat erikielisiä tai jos kaikki asianosaiset eivät ole asian vireille tullessa viranomaisen tiedossa, päättää viranomaisen asian käsittelykielen asianosaisten oikeutta ja etua silmällä pitäen
- (3) Ainoastaan silloin, kun asian käsittelykieltä ei voida määrätä edellä mainitulla perusteella, käytetään kaksikielisessä viranomaisessa asian käsittelykielenä viranomaisen virka-alueen väestön enemmistön kieltä

Viranomaisen on ennen käsittelykielen valitsemista selvittävä, mitä kieltä asianosaiset käyttävät. Kielen selvittämisessä on varmistettava esimerkiksi väestötietojärjestelmän tiedot asianosaisten käyttämästä kielestä tai aikaisemmissa yhteyksissä henkilöön käytetty kieli.

Käsittelykieltä ei lähtökohtaisesti vaihdeta käsittelyn aikana, mikäli tähän ei ole erityisiä syitä. Eri-tyinen syy voi olla esimerkiksi se, että asianosainen, jonka oikeutta ja etua silmällä pitäen päätös käsittelykielestä on tehty, ilmoittaa käyttävänsä toista kuin asian käsittelykieltä. Mikäli käsittelykieli vaihdetaan käsittelyn aikana, ei asian aikaisempia asiakirjoja tarvitse tämän vuoksi kääntää, vaan ne voivat kielilain 19 §:n 2 momentin mukaan olla toisella kielellä.

Käsittelykieltä koskevaan päätökseen ei ole mahdollista hakea erikseen muutosta, vaan siitä voidaan valittaa pääasian yhteydessä.

Jos asian käsittelykielestä on tarpeen tehdä kirjallinen päätös, alueellisessa ympäristökeskuksessa asian ratkaisija hyväksyy tätä koskevan esittelijän muistion, joka liitetään asiakirjoihin. Ympäristölupavirastossa asian käsittelykieli voidaan merkitä asian kuuluttamista tai muuta välitoimea koskevaan istunnon pöytäkirjaan.

2.3.3 Esimerkkejä käsittelykielen määräytymisestä kaksikielisissä viranomaisissa

Ympäristönsuojelulain sekä vesilain mukaisissa lupa-asioissa kaikkien asianosaisten käyttämää kieltä ei aina tiedetä, sillä hankkeet koskevat monia eri asianosaisia ja tahoja. Koska tällöin ei ole tiedossa, ovatko kaikki asianosaiset samankielisiä, ei päätöstä asian käsittelykielestä voida tehdä pääsäännön mukaan (kohta 2.3.2, sääntö 1).

Lupa-asian käsittelyssä asian käsittelykieli päätetään näin ollen usein eri asianosaisten oikeutta ja etua silmällä pitäen (kohta 2.3.2, sääntö 2). Luvan hakijan käyttämää kieltä ei voida automaattisesti määrätä asian käsittelykieleksi, jos asialla voi olla vaikutusta muidenkin asianosaisten etuun ja oikeuteen. Punnittaessa eri asianosaisten etua ja oikeutta on otettava huomioon, miten asia vaikuttaa näiden henkilökohtaisiin olosuhteisiin, kuten terveyteen tai omaisuuteen tai elinkeinovapauteen. Tässä punninnassa on otettava huomioon myös esimerkiksi hakemuksen kohteena oleva toiminta ja hankkeen vaikutukset. Luvan hakijan etu ja oikeus voi olla määräävä ja asian käsittelykieli voi näin ollen käytännössä määräytyä hakijan käyttämän kielen perusteella.

Ainoastaan silloin, kun valintaa ei voida tehdä asianosaisten etua ja oikeutta silmällä pitäen, voidaan käsittelykieli päättää viranomaisen kielellisen aseman perusteella (kohta 2.3.2, sääntö 3). Käytännössä tällainen tilanne on poikkeuksellinen.

Ympäristönsuojelulain mukaisissa ilmoitusasioissa on asianosaisena usein ainoastaan ilmoittaja. Tällöin asian käsittelykielenä on kielilain 12 §:n 1 momentin mukaisesti ilmoittajan kieli. Muutoin käsittelykieli valitaan kuten lupa-asioissa.

Ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaiset hallintopakkoasiat kohdistuvat yleensä yhteen asianosaiseen. Asian käsittelykieleksi valitaan näin ollen hallintopakon kohteen kieli, jollei esimerkiksi hallintopakkoasian vireille laittaneen etua ja oikeutta ole asiassa pidettävä määräävämpänä.

2.4 Asianosaisten todisteellinen kuuleminen

Asianosaisia on kuultava todisteellisesti ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisissa hallintopakkoasioissa. Viranomaisen on kielilain 10 §:n mukaan asian käsittelykielestä riippumatta järjestettävä asiassa kuultavalle mahdollisuus tulla kuulluksi omalla kielellään, suomeksi tai ruotsiksi, myös yksikielisissä valtion viranomaisissa.

2.5 Viranomaisten lausunnot

Lupa-asioissa on hakemuksesta ympäristönsuojelulain mukaan pyydettävä valvontaviranomaisten, asianomaisten kuntien ja muiden yleistä etua valvovien viranomaisten lausunto. Kielilain 27 §:n 3 momentin mukaan kaksikielinen viranomainen tai kunta antaa lausuntonsa asian käsittelykielellä ja yksikielinen viranomainen tai kunta omalla kielellään.

Jos lupaviranomainen pyytää lausuntoa kaksikieliseltä valtion tai kunnan viranomaiselta, on sen syytä lausuntopyynnössään mainita, että viranomaisen on annettava lausuntonsa asian käsittelykielellä.

2.6 Päätös

2.6.1 Päätöksen kieli

Päätös annetaan kielilain 19 §:n 1 momentin mukaan asian käsittelykielellä. Asian valmisteluun ja käsittelyyn liittyvät asiakirjat on kielilain 19 §:n 2 momentin mukaan voitu viranomaisen harkinnan mukaan laatia osittain suomen ja osittain ruotsin kielellä.

Päätös toimitetaan asian käsittelykielellä hakijalle, päätöstä erikseen pyytäneille sekä valvontaviranomaisille.

Päätöksen antamisesta on lisäksi ilmoitettava niille, jotka ovat tehneet muistutuksen asiassa tai ovat ilmoitusta erikseen pyytäneet sekä asianosaisille, joita päätös erityisesti koskee. Näissä ilmoituksissa on kielilain 19 §:n 3 momentin mukaan kaksikielisen viranomaisen asian käsittelykielestä riippumatta käytettävä vastaanottajan kieltä, jos se on tiedossa tai kohtuudella selvitettävissä taikka molempia kieliä.

2.6.2 Julkipano, kuulutus päätöksen antamisesta sekä lehti-ilmoitus

Päätöksen antamisesta ilmoitetaan ennen sen antamispäivää viranomaisen ilmoitustaululla. Julkipanokuulutukseen sovelletaan samoja säännöksiä kuin lupahakemuksen kuuluttamiseen.

Tieto ympäristölupapäätöksestä on julkaistava toiminnan sijaintikunnassa ja muussa kunnassa, jossa toiminnan vaikutukset saattavat ilmetä. Tieto päätöksestä on lisäksi julkaistava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai julkaiseminen on muutoin tarpeetonta. Menettelyyn sovelletaan lupahakemuksen kuuluttamista ja lehti-ilmoitusta koskevia säännöksiä.

2.7 Asiakirjojen kääntäminen

Asianosaisella on kielilain 20 §:n mukaan oikeus pyynnöstä saada asiakirjoista maksuton käännös siltä osin kuin asia koskee hänen oikeuttaan, etuaan tai velvollisuuttaan. Jos asiakirjoja ei käännetä kokonaisuudessaan, on viranomaisen arvioitava käännöksen laajuuden tarve tapauskohtaisesti pitäen silmällä käännöstä pyytäneen asianosaisen oikeutta, etua ja velvollisuutta.

Virallisella käännöksellä tarkoitetaan kielilain 21 §:n mukaan joko viranomaisen itsensä tai virallisen kielenkääntäjän tekemää käännöstä.

Vastuu kääntämisestä on aina viranomaisella. Se ei voi näin ollen vaatia tai pyytää asianosaista kääntämään asiakirjoja, eikä käännettä asiakirjoja asianosaisten kustannuksella. Asianosaisella on kuitenkin oikeus halutessaan kääntää asiakirjat myös itse.

2.7.1 Valmisteluun ja asian vireille saattamiseen liittyvät asiakirjat

Viranomaisen on velvollinen kääntämään valmisteluun ja asian vireille saattamiseen liittyviä asiakirjoja asianosaisen pyynnöstä jo asian käsittelyn aikana. Käännösten laajuutta harkittaessa viranomaisen on kielilain 20 §:n mukaan otettava huomioon käännöstä pyytävän asianosaisen etu, oikeus ja velvollisuus. Esimerkiksi toisella kielellä laaditut hakemusasiakirjat tulee asianosaisen pyynnöstä kääntää toiselle kielelle niin, että asianosaisella on mahdollisuus ymmärtää hakemuksen sisältö ja omaan asemaansa vaikuttavat seikat.

2.7.2 Päätös ja sen kääntäminen

Päätös annetaan asian käsittelykielellä. Asianosaisilla on oikeus saada pyynnöstä käännös päätöksestä.

Viranomaisen voi jo ennen päätöksen antamista varautua siihen, että päätös on saatavilla samanaikaisesti myös toisella kuin asian käsittelykielellä. Päätöksen kääntäminen etukäteen voi olla perusteltua esimerkiksi, jos asianosaiset ovat ilmaisseet haluavansa käännöksen päätöksestä tai että ovat käyttäneet muistutuksissa toista kuin asian käsittelykieltä. Käännös etukäteen voi olla tarpeellinen myös silloin, kun päätös vaikuttaa asiainosaisten oikeuteen tai etuun. Esimerkiksi lupapäätös, joka koskee lunastusta tai pysyvää käyttöoikeutta, on syytä kääntää näiltä osin etukäteen, jos tiedetään näiden kohdistuvan toista kuin asian käsittelykieltä käyttävään asianosaiseen. Päätöksen kääntäminen etukäteen voi olla perusteltua asianosaisen valitusoikeuden turvaamiseksi.

Viranomaisen on käännettävä myös asiaan liittyviä muita asiakirjoja päätöksen antamisen jälkeen asianosaisen pyynnöstä siltä osin kuin asiakirjat koskevat käännöstä pyytävän asianosaisen etua, oikeutta ja velvollisuutta.

3 Ympäristövaikutusten arviointi

3.1 Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä

3.1.1 Päätös arviointimenettelyn soveltamisesta

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) mukaan alueellinen ympäristökeskus tekee päätöksen arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa muihin kuin ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun asetuksen (713/2006) hankeluettelossa mainittuihin hankkeisiin.

Ennen päätöksentekoa hankkeesta vastaavalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi kielilain 10 §:n mukaisesti valitsemallaan kielellä, suomeksi tai ruotsiksi. Päätös annetaan todisteellisesti tiedoksi hankkeesta vastaavalle kielilain 19 §:n 3 momentin mukaan tämän kielellä.

Päätöksestä on tiedotettava kuuluttamalla hankkeen todennäköiseen vaikutusalueeseen kuuluvien kuntien ilmoitustauluilla ja se on julkaistava myös sähköisesti. Kuulutuksissa käytetään kielilain 32 §:n 1 momentin mukaisesti kunnan tai kuntien kieltä. Kaksikielisille tai erikielisille alueille kohdistuvassa tiedottamisessa käytetään näin ollen molempia kieliä ja yksikielisille alueille kohdistuvassa tiedottamisessa alueen kieltä.

3.1.2 Arviointiohjelman ja arviointiselostuksen kieli

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaan hankkeesta vastaavan on toimitettava yhteysviranomaiselle arviointiohjelma. Saatuaan yhteysviranomaisen lausunnon arviointiohjelmasta hankkeesta vastaava selvittää hankkeen ja sen vaihtoehtojen vaikutukset arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen lausunnon pohjalta sekä laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen. Hankkeesta vastaavalla on oikeus kielilain 10 ja 11 §:n mukaisesti toimittaa arviointiohjelma sekä arviointiselostus viranomaiselle omalla kielellään.

Arviointiohjelmaan ja –selostukseen liittyvät asiakirjat voivat kielilain 19 §:n 2 momentin mukaan olla osittain suomeksi ja osittain ruotsiksi.

3.1.3 Arviointiohjelmasta ja arviointiselostuksesta tiedottaminen

Yhteysviranomaisen on kuulutettava arviointiohjelma ja arviointiselostus hankkeen todennäköisen vaikutusalueen kuntien ilmoitustauluilla noudattaen julkisista kuulutuksista annettua lakia. Kuulutus on lisäksi julkaistava sähköisesti ja ainakin yhdessä hankkeen vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä. Kuulutuksissa käytetään kielilain 32 §:n 1 momentin mukaisesti *vaikutusalueen* kunnan tai kuntien kieltä. Kaksikielisille tai erikielisille alueille kohdistuvassa tiedottamisessa käytetään näin ollen molempia kieliä ja yksikielisille alueille kohdistuvassa tiedottamisessa alueen kieltä. Lehti-ilmoitukseen valitaan kuulutuksen kielellä ilmestyvä lehti tai lehdet.

Viranomaisen on huolehdittava siitä, että kunnille ja muille viranomaisille varataan mahdollisuus antaa asiassa lausuntonsa. Kielilain 27 §:n 3 momentin mukaan kaksikielinen viranomainen tai kunta antaa lausuntonsa asian käsittelykielellä ja yksikielinen viranomainen tai kunta saa käyttää lausunnossa omaa kieltään.

Lisäksi hankkeesta vastaava ja yhteysviranomaiset voivat sopia tiedottamisen ja kuulemisen järjestämisestä myös muulla tavalla. Hankkeesta vastaava voi esimerkiksi esitellä hanketta kunnan tai kuntien asukkaille. Viranomaisen on tällöinkin varmistettava, että hankkeesta tiedotetaan kielilain 32 §:n mukaisesti, tarvittaessa esimerkiksi tulkkauksen välityksellä, jos asiasta tiedotetaan eri kieliä käyttäville. Vastuu tiedottamisesta kielilain mukaisesti molemmilla kansalliskielillä säilyy viranomaisella huolimatta siitä, millaisin järjestelyin tiedottaminen hoidetaan.

3.1.4 Asiakirjojen kääntäminen

Yhteysviranomaisen on huolehdittava siitä, että ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä varataan hankkeen vaikutusalueella oleville mahdollisuus mielipiteiden esittämiseen. Yhteysviranomaisen tulee varmistaa, että ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä tiedotetaan riittävässä laajuudessa molemmilla kielillä silloin, kun vaikutukset voivat ilmetä kaksi- tai erikielisissä kunnissa. Asiakirjoja on tiedottamisen yhteydessä käännettävä siinä laajuudessa, että olennaiset tiedot annetaan molemmilla kielillä.

Viranomaiset huolehtii asiakirjojen kääntämisestä tarvittavassa laajuudessa. Myös hankkeesta vastaava voi tehdä tarvittavat käännökset, jolloin yhteysviranomaiset vastaa käännöskustannuksista. Viranomaiset on tällöinkin vastuussa siitä, että asiakirjoja on käännetty siinä laajuudessa, että sekä suomen- että ruotsinkielisillä on mahdollisuus ilmaista mielipiteensä.

3.1.5 Yhteysviranomaisen lausunnot

Yhteysviranomaiset antaa lausuntonsa arviointiohjelmasta ja –selostuksesta hankkeesta vastaavalle. Lausunto annetaan kielilain 19 §:n 3 momentin mukaan hankkeesta vastaavan kielellä.

Yhteysviranomaisen on toimitettava arviointiohjelma ja –selostus sekä niistä antamansa lausunnot mahdollisine käännöksineen tiedoksi Suomen ympäristökeskukselle. Yhteysviranomaisen on lisäksi toimitettava arviointiselostuksesta antamansa lausunto tiedoksi hanketta käsitteleville viranomaisille, hankkeen vaikutusalueen kunnille ja tarvittaessa maakuntien liitoille ja muille asianomaisille viranomaisille.

Lausunnot toimitetaan kielilain 27 §:n mukaan suomen kielellä, jollei vastaanottava viranomaiset ole yksikielisesti ruotsinkielinen tai vastaanottava kunta ruotsinkielinen tai kaksikielinen enemmistön kieleltään ruotsinkielinen. Näin ollen yhteysviranomaiset toimittaa lausunnot kaksikielisille valtion viranomaisille suomen kielellä, mutta esimerkiksi kaksikielisille, enemmistöltään ruotsinkielisille kunnille ruotsin kielellä.

3.1.6 Käännöskustannukset valtioiden rajat ylittävissä vaikutusten arviointimenettelyissä

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaan hankkeesta vastaava vastaa ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä tiedottamisen, kuulemisen ja ympäristövaikutusten selvittämisen sekä *valtioiden rajat ylittävien vaikutusten arviointia varten tarvittavien käännösten kustannuksista*.

Hankkeesta vastaava vastaa näin ollen asiakirjojen kääntämisestä silloin, kun hankkeella voi olla rajat ylittäviä vaikutuksia.

Hankkeissa, joissa hanke on suunniteltu Suomen valtion alueelle ja joiden ympäristövaikutusten arviointimenettely kohdistuu sekä Suomen että Ruotsin valtioiden alueelle ja kuluja ruotsiksi kääntämisestä syntyy ainoastaan Ruotsin valtion alueella tapahtuvan tiedottamisen vuoksi, vastaa asiakirjojen käännöskuluista hankkeesta vastaava. Jos kääntämistä ruotsin kielelle tarvitaan rajat ylittävässä ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä kuitenkin myös Suomen alueella tapahtuvaan tiedottamiseen, kuuluvat kustannukset käännöksistä näiltä osin asiassa viranomaisille.

3.2 Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista

3.2.1 Ympäristöselostuksen valmistelu sekä siitä tiedottaminen

Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (200/2005) mukaan suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaava viranomainen selvittää ja arvioi suunnitelman tai ohjelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset ja laatii ympäristöselostuksen. Ympäristöselostus laaditaan osana muuta valmistelua ennen suunnitelman tai ohjelman hyväksymistä.

Suunnitelman tai ohjelman valmistelu tulee järjestää siten, että yleisöllä on mahdollisuus saada tietoja suunnitelman tai ohjelman ja ympäristöselostuksen lähtökohdista, tavoitteista ja valmistelusta sekä esittää asiasta mielipiteensä. Suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaava viranomainen tiedottaa suunnitelmasta tai ohjelmasta kielilain 32 §:n mukaan yksikielisellä alueella alueen kielellä ja kaksikielisellä alueella sekä suomeksi että ruotsiksi.

3.2.2 Suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksesta sekä ympäristöselostuksesta kuuleminen

Suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavan viranomaisen on varattava yleisölle mahdollisuus tutustua suunnitelma- tai ohjelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen sekä esittää niistä mielipiteensä. Mahdollisuus varataan pitämällä suunnitelma- tai ohjelmaluonnos ja ympäristöselostus nähtävillä. Suunnitelma- tai ohjelmaluonnos ja ympäristöselostus on mahdollisuuksien mukaan julkaistava myös sähköisesti.

Suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavan viranomaisen on kielilain 32 §:n mukaan varmistettava, että suunnitelma- tai ohjelmaluonnos ja ympäristöselostus ovat kaksikielisessä kunnassa olennaisilta osin nähtävillä sekä suomeksi että ruotsiksi.

Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (347/2005) säädetään ympäristöselostuksen sisällöstä. Ympäristöselostus tulee kaksikielisissä kunnissa olla nähtävillä molemmilla kielillä niin, että sekä suomen- että ruotsinkielisillä on sen pohjalta mahdollisuus esittää asiasta mielipiteensä. Näin ollen ainoastaan ympäristöselostuksen yhteenvedon kääntämistä toiselle kielelle ei voida ainakaan lähtökohtaisesti pitää riittävänä tiedonsaantitarpeen varmistamisen kannalta. Viranomaisen on aina tapauskohtaisesti harkittava käännöksen laajuus niin, että ympäristöselostuksen sisältö on olennaisilta osin sekä suomeksi että ruotsiksi.

Suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksesta ja ympäristöselostuksesta on pyydetty lausunto muilta viranomaisilta. Lausuntojen pyytämiseen ja antamiseen sovelletaan kielilain 27 §:n säännöksiä, joiden mukaan kaksikielinen viranomainen antaa lausuntonsa asiassa käytetyllä kielellä ja yksikielinen viranomainen saa antaa lausuntonsa omalla kielellään.

3.2.3 Suunnitelman tai ohjelman hyväksyminen ja päätöksestä tiedottaminen

Kun viranomaisen suunnitelma tai ohjelma hyväksytään, on päätöksestä tiedotettava ja päätös sekä suunnitelma tai ohjelma on asetettava nähtäville. Päätöksestä on tiedotettava kielilain 32 §:n mukaan kaksikielisissä kunnissa sekä suomeksi että ruotsiksi ja yksikielisissä kunnissa kunnan kielellä.

Päätöksestä lähetään lisäksi tieto Suomen ympäristökeskukselle, alueelliselle ympäristökeskukselle sekä viranomaisille, joita asiaa käsiteltäessä on kuultu. Myös päätöksen tiedoksi antamiseen sovelletaan kielilain 27 §:ää, jonka mukaan valtion viranomaisten välisessä kirjeenvaihdossa käytetään suomen kieltä, jollei lähetävä tai vastaanottava viranomainen ole yksikielisesti ruotsinkielinen. Viranomaisen lähettäessä tiedon päätöksestä kunnalle, on tässä kirjeenvaihdossa käytettävä kunnan kieltä, kaksikielisessä kunnassa enemmistön kieltä tai molempia kieliä.

3.2.4 Kääntämisestä vastuussa olevat viranomaiset

Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä *suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaava viranomainen* on velvollinen tiedottamaan suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksesta sekä ympäristöselostuksesta. Samoin tiedotettaessa viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain mukaisesti *päätöksestä*, vastaa suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaava viranomainen tiedottamisesta suomeksi ja ruotsiksi kaksikielisissä kunnissa.

Kielilain 32 §:n mukaan asianomaisen ministeriön on huolehdittava siitä, että yksilön hengen, terveyden ja turvallisuuden sekä omaisuuden ja ympäristön kannalta oleellinen tieto annetaan *koko maassa molemmilla kansalliskielillä*. Mikäli viranomaisen suunnitelmalla tai ohjelmalla arvioidaan olevan esimerkiksi olennaisia kielteisiä vaikutuksia kunnan ympäristöön, on ympäristöministeriön huolehdittava tiedottamisesta myös yksikielisissä kunnissa sekä suomeksi että ruotsiksi.